

Iiris Tötterström

Käytännön toiminnan ja vuorovaikutuksen tarkastelua tanskalaisessa selloluokassa

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Musiikkipedagogi (AMK)

Kulttuuriala

Opinnäytetyö

26.11.2012

Tekijä(t) Otsikko Sivumäärä Aika	liris Tötterström Käytännön toiminnan ja vuorovaikutuksen tarkastelua tanskalaisessa selloluokassa 30 sivua 26.11.2012
Tutkinto	Musiikkipedagogi (AMK)
Koulutusohjelma	Musiikin koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Musiikkipedagogi
Ohjaajat	Marja Vuori, MuT Tapani Heikinheimo, MuT
<p>Tarkastelen opinnäytetyössäni erään tanskalaisen yliopistotason selloluokan toimintaa ja pohdin aiheesta nousseita kysymyksiä. Tutkimuksen aiheina ovat muun muassa vuorovaikutus, lukuvuosisuunnitelma, ohjelmistovalinta sekä palautteenanto. Esittelen myös sellonsoiton opiskeluun liittyviä perusasioita, kuten soiton opiskelun aloittamista sekä soittouralla etenemistä.</p> <p>Vietin itse vuoden tapausesimerkkini luokan oppilaana, joten omakohtaiset kokemukset ovat työssäni vahvasti läsnä. Lisäksi olen haastatellut sekä tämän luokan opettajaa että kolmea oppilasta ja tutkinut aineistoa aiheen ympäriltä.</p> <p>Työn tuloksena sain paljon ideoita sekä omaan soitonopiskeluuni että opettamiseeni. Koosan lopuksi listan toimivan selloluokan ominaisuuksista ja esittelen tutkimukseni perusteella ajatuksiani ideaalista opiskeluympäristöstä.</p> <p>Työni avulla voi löytää keinoja rakentaa toimivaa yhteistyötä. Samalla voi joko tarkastella omaa opettajuuttaan tai oppilaana toimimista ja saada sisäpiirin tietoa siitä, mitä tutkimus-esimerkkiluokan sisällä tapahtuu.</p>	
Avainsanat	selloluokka, ryhmäopetus, vuorovaikutus

Author(s) Title Number of Pages Date	liris Tötterström Best Practices and Interaction in a Danish Cello Class 30 pages 26 Nov. 2012
Degree	Bachelor of Music
Degree Programme	Music
Specialisation option	Music Pedagogy
Supervisors	Marja Vuori, DMus Tapani Heikinheimo, DMus
<p>In my thesis I examine the practices in a particular university level cello class in Denmark and reflect on the arising issues. The study focuses on, among other things, interaction, curriculum, repertoire choices, and feedback. I also present basic elements of learning to play the cello, such as starting to play the instrument and how to advance in your music career.</p> <p>I was studying with this class for a year, so my own experiences are a part of the study. In addition, I interviewed the professor and three cello students of the class and did research on the topic.</p> <p>As a result, I gained a lot of insights to my own studying and teaching. In this report, I present a set of guidelines for a successful cello class and my ideas of an ideal learning environment.</p>	
Keywords	cello class, group tuition, interaction

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Mitä sellonsoitto on ja miten sitä opiskellaan?	4
2.1	Sellonsoiton haasteista	4
2.2	Matkalla taituriksi	6
3	Kuvaus erään tanskalaisen selloluokan käytännön toiminnasta	8
3.1	Lämmittely ja soittotunti	8
3.2	Pianistin kanssa työskentelystä	9
3.3	Ryhmätunneista	10
3.4	Esiintymisestä	12
3.5	Ryhmätunneista	13
3.6	Orkesterisoittamisesta	13
3.7	Inspiraatiosta ja ohjelmistovalinnasta	15
3.8	Työn kehittämistä ja palautteenannosta	16
3.9	Kohti lukukauden loppua	17
4	Erään tanskalaisen selloluokan vuorovaikutuksesta	19
4.1	Soitonopettajan kohtaamisesta	19
4.2	Itsenäisyydestä soiton opiskelussa	19
4.3	Osaksi selloluokkaa	23
4.4	Muiden odotuksista ja jännittämisestä	23
4.5	Palautteen antamisesta	24
4.6	Selloluokan jättäminen	25
5	Tiedostettu ja tiedostamaton oppimisprosessi	26
5.1	Uuden kappaleen opiskelusta	27
5.2	Elämykset taiteellisen prosessin pohjana	28
6	Pohdintaa	29
	Lähteet	31

1 Johdanto

Vietin neljännen opiskeluvuoteni vaihto-opiskelijana Tanskassa, ja sen aikana minuun teki suuren vaikutuksen opettajani kyky koota selloluokka ikään kuin yhdeksi suureksi perheeksi. Opettajallani oli hyvin selvä suunnitelma koko vuodelle ja lämmin ilmapiiri tuntui seuraavan tätä automaattisesti. Tämän myötä tulin nopeasti tutuksi muiden sellistien kanssa, opin tuntemaan heidän haasteitaan ja vahvuuksiaan soittajina ja sisäistin paljon informaatiota vain tarkkailemalla, sillä siihen annettiin mahdollisuus. Päällimmäisenä mieleeni jäivät ryhmätunnit, joista ammensin ehkä eniten koko lukuvuonna. Olen itse ollut pitkään kiinnostunut siitä, mistä toimiva yhteistyö rakentuu; niin opettajan ja oppilaan välillä, kuin myös oppilaiden keskuudessa. Mieleeni nousi kysymys: mitä voimme tehdä toistemme hyväksi opiskelun edistämiseksi? Itse koen olevani opiskelijana matkalla opettajaksi, ja halusin kuulla sekä opettajien että heidän oppilaidensa ajatuksia tästä kysymyksestä, jotta voisin peilata näitä omaa vasta rakentumassa olevaan opettajaidentiteettiini.

Tutkimukseni tarkoituksena on pohtia selloluokan toimintaa ja dynamiikkaa yhden taupesimerkin avulla. Tutkin aihetta haastatteleamalla tanskalaisen konservatorion selonsoiton professoria sekä tämän kolmea oppilasta. Esittelen tämän selloluokan tapoja toimia aina yleisistä puitteista, kuten lukuvuosisuunnitelmasta hienovireisempiin seikkoihin, kuten opettajan ja oppilaan väliseen suhteeseen asti. Tutkimuksessani vertailen myös omia kokemuksiani kyseisestä ryhmästä suomalaisiin selloluokkiin joiden toimintaan olen aiemmin osallistunut. Olen myös lukenut kirjallisuutta ja tutkinut muuta aineistoa ryhmäopetuksesta, esiintymisestä sekä sellopedagogiikasta.

Olen itse soittanut selloa nelivuotiaasta asti. Yläasteikäiseksi saakka harrastukseni rakentui viikoittaisista soittotunneista ja jousiorkesteriharjoituksista sekä kotona harjoittelusta. Minulla ei ole muistikuvia siitä, kuulinko muiden samanikäisten sellistien soittoa muualla kuin harvoin opiskelijamatineoissa. Aloitettuani lukion siirryin soittamaan konservatorion sekä ammattikorkeakoulun yhteiseen sinfoniaorkesteriin, jonka tiimoilta pidimme stemmaharjoituksia ammattilaisten johdolla. Tilanteet, kuten sellainen, jossa kymmenen sellistiä istuu miettimässä perjantai-iltana jousituksia Sibeliuksen sinfoniin, nostattivat yhteishenkeä ja tukivat oman sellisti-identiteettiini kehittymistä. Huomasin myös, että muilla voi olla samankaltaisia ongelmia kuin itselläni ja oivalsin, miten soittoon liittyviä asioita on mukava jakaa toisten kanssa.

Sellon, tai minkä tahansa instrumentin soittaminen on paljon muutakin kuin miltä se ulospäin näyttää. Tuntui hyvältä tietää, että monet asiat olivat tuttuja kokemuksia muillekin. Näitä olivat esimerkiksi se, miten g-kielen ensimmäisen aseman ”nellossormi” eli c-ääni soi helposti sellossa kuin sellossa, tai se, miten kvintin soittaminen pariäänenä samaisella nellossormella ei olekaan aivan yksinkertaista. Sellonsoiton jakamisesta aukesi uusi maailma.

Selloluokaksi määrittelen yhden opettajan oppilaiden muodostaman ryhmän, jossa on noin viidestä viiteentoista opiskelijaa. Olen havainnut, että varsinaiseksi luokaksi hioutuminen vaatii muutakin kuin sen, että oppilaat jakavat saman opettajan. Keskityn työssäni yliopistotasoiseen selloluokkaan, jossa opiskelijat näkevät toisiaan, tuntevat toisensa ja tekevät yhteistyötä keskenään. Sanoisin, että moiseen on todennäköisempää törmätä ammattiin tähtäävässä opiskeluympäristössä kuin esimerkiksi musiikkiopistotasolla. Kuitenkin esimerkiksi Käpylän sekä Espoon musiikkiopistossa on ryhmäopetus osana pientenkin sellistien opiskelua, mikä on mielestäni hienoa.

Myös toveripiiri, se että sellisti saattoi arvioida kykyjään ja mahdollisuuksiaan toisten samalla tavalla suuntautuneiden nuorten seurassa, auttoi häntä erityislahjakkuutensa oivaltamisessa. (Meller 1988, sivu 30).

Muut toimivat peilinä itselle ja toisinpäin.

Toisessa luvussa käsittelen sellonsoittoa ja sen opiskelua yleisellä tasolla. Kerron sellon ominaisuuksista soittimena sekä sitä seuraavista mahdollisuuksista ja haasteista. Jokaisen tie muusikoksi on erilainen, ja luvun lopussa käsittelen tätä aihetta. Kuinka muusikko yleensä etenee urallaan? Kuinka suuri osa elämästä soittimen opiskeluun kuluu? Kolmas luku käsittelee tutkimani selloluokan käytännön toimintaa. Kerron, mistä selloluokan arki koostuu, miten lukuvuosi etenee ja miten opettaja on päätenyt hyväksi toteamiinsa käytäntöihin. Pohdin luvussa myös ohjelmistovalintaa ja palautteenantoa. Neljäs luku keskittyy selloluokan sisällä syntyviin suhteisiin. Opettaja on hahmo, jolla voi olla mittaamattoman suuri vaikutus sekä oppilaan tapaan työskennellä soittimensa ympärillä. Moni opiskelija kertoo saaneensa opettajaltaan myös arvokasta apua oman elämän hallintaan, joten opettajan rooli on hyvin moniulotteinen ja tärkeä. Kerron, miten tapausesimerkkini selloluokan osaksi tullaan, ja mitä odotuksia opiskelijoilla on siitä, kun opiskelut loppuvat ja muu elämä odottaa. Työni tarkoituksena on löytää keinoja, jotka edistävät oppimista. Onkin luonnollista päättää se lukuun, joka käsittelee työskenn-

telyä ja sen kehittämistä. Työtä kirjoittaessani minua rupesi kiinnostamaan myös tiedostamaton oppiminen, joten sivuan myös kyseistä aihetta.

2 Mitä sellonsoitto on ja miten sitä opiskellaan?

Kysyessäni opiskelukavereiltani miten he päätyivät selloon soittimena, on vastaus yleensä sama. Musiikkiopistossa on ollut mahdollisuus valita muutaman soittimen keskuudesta mieleinen, ja sellon ääni ja istuvuus on tuntunut mukavimmalta. Sello on mainio soitin sekä tytöille että pojille. Sen soittoasento on melko symmetrinen ja selloa ikään kuin halataan sitä soittaessa. Sellon resonanssi tuntuu omassa vartalossa sitä soittaessa. Ergonomiaongelmiin varmasti törmää soittimen kuin soittimen parissa, mutta esimerkiksi BBC:n dokumentissa Rostropovichista mainitaan, miten sello on hyvä soitin voiman tuomiseen kielelle rennosti ja selästä asti. Soitinta ei tarvitse kannatella vaan se lepää soittajan sylissä. Sellon kantaminen paikasta toiseen on asia erikseen, mutta kuten Mstislav Rostropovich samaisessa dokumentissa pilke silmäkulmasaan kertoo:

Elämämme ei ole kovin helppoa. Sello on painava instrumentti. Matkustaminen, erityisesti lentokoneella, tuottaa meille vaikeuksia. Siksi kärsimme enemmän kuin viulun- tai huilunsoittajat. Mutta koska kärsimme, olemme kauniita. (The Genius of the Cello 2012.)

Sanotaan, että sellon sointi on rekisteriltään lähimpänä ihmisen puheääntä ja tämä olisi syynä siihen, miksi se valtaosaa ihmisistä viehättää. Elokuvissa sellon ääni hiipii yleensä siinä vaiheessa taustalle, kun joku kuulee suru-uutisia, siihen yhdistetään sanat ”kaunis”, ”tumma”, tai ”melankolinen”. Sello on kuitenkin todella monipuolinen instrumentti; kokonsa puolesta sillä on mahdollista soittaa esimerkiksi hyvin virtuoosisista tekstuuria, toisaalta se on erinomainen soitin bassolinjojen käytössä. Onpa sellon ääressä pärjätty rock-lavoillakin, eikä huonosti.

2.1 Sellonsoiton haasteista

Sellonsoiton opiskelu aloitetaan yleensä noin seitsemän vuoden iässä musiikkiopistossa. Soittotunneilla käydään viikoittain, pienet oppilaat saattavat käydä kaksi kertaa viikossa lyhyemmän aikaa kerrallaan jotta keskittymisen laatu maksimoitaisiin. Vanhempien rooli on merkittävä, sillä kotona tapahtuvalle harjoittelulle ja soittimeen tutustumiselle jää viikossa huomattavasti enemmän aikaa kuin itse soittotunneille. Onkin suositeltavaa, että vanhemmat osallistuvat soittotunneille ja harjoitteluun pienen sellistin alkutaipaleella. Jossain vaiheessa opiskelun tulisi muuttua itsenäisemmäksi, ja opettaja-oppilassuhteen syventyessä sekä taitojen karttuessa vanhemmat voivat lakata käy-

mästä tunneilla seuraamassa. Näin he antavat lapselle tilaa ja tämä oppii harjoittelemaan itse. Mikäli vanhemmat käyvät seuraamassa soittotunteja, heidän tulisi osata pysyä seuraajan roolissa mikäli muusta ei sovita, näin oppilaalle jää selväksi kuka tilanteessa on opettaja ja kunnioitus tätä kohtaan säilyy.

Sellonsoitossa on sekä sellotekninen että tulkinnallinen aspekti, ja näitä asioita yhdistelemällä soitonopettaja pyrkii kasvattamaan oppilaasta kokonaisvaltaisen soittimensa taitajan. Näiden kahden asian tulisi olla aina selvästi yhteydessä. William Pleeth vertaa tekniikan käyttämistä soitettaessa esimerkiksi ystävälle vilkuttamiseen. Vilkuttaminen ei ikinä ole itseisarvo sinänsä, vaan reaktio emootiolle, sille, että haluamme tervehtiä toista. Samoin tulisi olla myös esimerkiksi vibraton suhteen, ensin on idea siitä, millaista emootiota eli tulkintaa soitolla halutaan ilmaista, ja vibraton tulisi olla seuraus ja tuki tälle tavoitteelle. (Pleeth, 1982, 3.)

Soitto voi olla hyvin abstraktia, mielellään alusta alkaen. Esimerkiksi eräällä soittotunnilla senaikainen opettajani sanoi minulle, että soittimesta tuottamani ääni kuulostaa liikaa sellolta. Sen olisi pitänyt kuulostaa joelta. Tässä piilee mielestäni minkä tahansa instrumentin soiton hienous. Se on tapa ilmaista itseä, siihen voi liittää loputtomasti mielikuvia ja ideoita.

Kahden eri työtä tekevän käden koordinaatio on haastava asia. Vasen käsi painelee otelautaa ja oikea käsi, eli jousikäsi, kulkee kielellä tuottaen lopullisen äänen. Erityisiä haasteita sellonsoitossa voisivat olla rennon voiman käyttäminen soitettaessa. Esimerkiksi aloittelevan sellistin kanssa on tärkeää huolehtia, että hän ei purista vasemmalla peukalollaan sellon kaulaa, tai oikealla peukalolla jouta. Toisinaan käsien tulee toimia toisiaan myötäilevällä tavalla, mutta hyvin usein tilanne on toinen. On erityisen haastavaa saada kädet toimimaan tavalla, jolla ne eivät vaikuta toisiinsa liikaa. Kun toinen käsi tekee äkkinäisen liikkeen, seuraa reaktio toiseen käteen saman tien. Esimerkiksi hyvin intensiivisen pianissimo-nyanssin soittaminen voisi syntyä siten, että vasemman käden vibraton tulisi olla hyvin tiheä, kun taas jousikäden hyvin hento ja hidas. Tämä vaatii erityistä soittimen hallintaa. Esimerkiksi pianistien harjoittellessa he soittavat vasemmalla ja oikealla kädellä erikseen. Sellisteillä kyseinen tapa harjoitella on mahdollinen, pienenä miinuksena se, että pelkällä vasemmalla kädellä harjoiteltaessa ei sellosta kuulu ääntä.

2.2 Matkalla taituriksi

Pienen sellistin matka taitavaksi ammatillisesti on pitkä ja vaiheikas. Pienen sellistin soiton opiskelun tulisi olla säännöllistä, mutta siinä pitäisi aina olla mukana tekemisen meininki; harjoittelu tulee tehdä tavalla, jossa lapsen mielikuviin saa tilaa myllertää. On olemassa 1/8-, 1/4-, 1/2-, 3/4- sekä 4/4-kokoisia selloja. Soitin valitaan sen mukaan, minkä kokoinen ja ikäinen oppilas on. Kun oppilas kasvaa paljon, tuo se omia haasteitaan soittoon mittasuhteiden muuttuessa. Kokoselloon, eli 4/4-osaselloon oppilas siirtyy tämän kasvupyrähdyksen jälkeen ja pysyy tässä koossa lopun elämäänsä. Mielestäni oppilaan mielenkiinnon kasvaessa on tärkeää sisällyttää opiskeluun mahdollisimman monien muusikoiden soittoa, konserttikäyntejä sekä muidenkin opettajien tuntien seuraamista. Musiikkileirit ovat mainio ympäristö saada innostusta normaaliarjesta poikkeavalla, tiiviillä tavalla. Yleensä musiikkileirit kestävät yhdestä kahteen viikkoon, ja soittotunteja saa joka päivä. Oppilas tutustuu muihin muusikonalkuihin ympäri Suomea ja pääsee mahdollisesti soittamaan orkesteriin heidän kanssaan. Orkesteri- ja kamarimusiikki ovat osa sellonsoiton opiskelua alusta alkaen, ja yleensä näissä ryhmissä oppilas pääsee jonkun toisen kuin oman opettajan ohjattavaksi, mikä laajentaa entisestään oppilaan musiikkisuhdetta. Yläasteikä voi olla kriittinen vaihe soiton jatkamisen kannalta. Kannustavalla ja innostavalla opettajalla on tässä vaiheessa hyvä haaste ja suuri vastuu saada oppilas näkemään soiton opiskelun hienous ailahtelevasta tunne-elämästä ja kilpailevista virikkeistä huolimatta.

Sellonsoitto on hyvin ruumiillista ja voisi sanoa, että siitä tulee jopa osa kehoa. Tämän huomaa kun, koettaa soittaa soitinta pitämällä sitä eri puolella vartaloa kuin yleensä. Tällä tavoin ymmärtää, kuinka paljon soittamisesta on automatisoitunutta lihastoimintaa. Kun soittaja jättää muutaman päivän väliin soittamisesta, lihakset saattavat ruveta "kaipaamaan" soittamista. Samoin mikäli harjoittelussa on hyvin tiivis rupeama, vartalo menee helposti tukkoon. Jos soittajan kasvot ovat rennot, kuulostaa sointi heti paremmalta. Tästä keuhonhallinnan, kuten myös keuhonhuollon, tärkeydestä olisin ainakin omalla soittajan taipaleellani mielelläni kuullut enemmän heti alun alkaen.

Sellisti viettää soittimensa kanssa niin paljon aikaa, että siitä tulee helposti eräänlainen väline itsen ja muun maailman välille. Tulisi aina muistaa, että sillä, miten joku soittaa ei ole millään tavalla tekemistä sen kanssa, kuinka tärkeä hän on ihmisenä. Tai kun soittaja kaatuu liukkaalla tiellä soittimensa kanssa, tulisi huolen siitä, onko itse kunnossa, olla vähintään yhtä suuri kuin sen, kävikö soittimelle huonosti. Tämä ei ole lainkaan

itsestään selvää, sen olen todennut sillä perusteella mitä suuri osa musiikin opiskelijoista kahvipöydässä saattaa puhua. Soittaja on aina paljon muutakin kuin sellisti, vaikka olisi loistava sellainen.

3 Kuvaus erään tanskalaisen selloluokan käytännön toiminnasta

Tutkimusesimerkkini selloluokka koostuu selloprofessorista ja tämän 15 opiskelijasta joista löytyy sellistejä eri kansalaisuuksista, iältään 19-26-vuotiaita. Kaikki ovat yliopistotason sellonsoiton opiskelijoita. Luokka aloittaa syyslukukautensa syyskuun alussa.

3.1 Lämmittely ja soittotunti

Kahdenkeskisiä soittotunteja on kerran viikossa 45 minuutin ajan. Soittotunnit pidetään selloluokassa, joka on ainoastaan sellistien käytössä. Soittotunnin rakenne vaihtelee, mutta yleensä oppilas saa itse valita mitä soittaa sen mukaan mitä on harjoitellut, ja tunti rakennetaan siltä pohjalta. Mielestäni 45 minuuttia on liian lyhyt aika siihen, että soitettavaan asiaan kerkeäisi todella syventyä. Opettaja on asiasta samaa mieltä, mutta koulun resurssit kaventavat mahdollisuuksia.

Jo pidemmälle edenneessä musiikin opiskelussa on oletus, että oppilas tulee soittotunnille valmiiksi lämmitelleenä. Lämmittely voi käytännössä tarkoittaa eri ihmisille eri asioita; mielestäni se on ennen kaikkea tilanteeseen asettumista ja valmistautumista, herkkyytason herättelyä soittimen sormeilulla. Mikäli oppilas tulee tunnille ilman lämmittelyä, voi olla, että soittotunti tuntuu tälle vain osalta viikko-ohjelmaa, eikä sillä ole niin suurta merkitystä. Grunwald jakaa lämmittelyn kolmeen ulottuvuuteen. Hänen mielestään se on ensinnäkin irtautumista edeltävistä vaikutelmista. Toiseksi se on henkistä valmistautumista tuleviin toimiin, kolmanneksi sen pohtimista, mitä silloin haluaa ja ei halua tehdä. Lämmittely voidaan suorittaa myös soittotunnin alussa esimerkiksi kysymällä, mitä oppilas haluaa soittaa. Tämän jälkeen voidaan kehottaa tätä keskittymään hetki ennen kuin alkaa soittaa, ja aloittamaan vasta kun on valmis. (Grunwald, 1997, 248.) Tämä on mielestäni hyvä idea, sillä usein soittotunnilla ensimmäinen "otto" ei onnistu yhtä hyvin kuin harjoituskopissa, ja tällä on varmasti paljon tekemistä sen kanssa, onko ajatus mukana tekemisessä vai ei.

On siis olemassa sekä fyysistä että henkistä lämmittelyä, ja ne ovat sidoksissa toisiinsa. Pablo Casalsin kerrotaan aloittaneen päivänsä soittamalla Bachia, joka on fyysisesti hyvin herättelevää vasemman käden liikkuessa aktiivisesti kieleltä toiselle. Samalla se on myös hyvin avaraa ja arkkitehtuurista musiikkia, minkä seurauksena mieli vapautuu ja on näin ollen alttiimpi tuomaan esiin ideoita. Harjoittelun ei tulisi olla

sellon kanssa kamppailua, vaan Casalsin kaltaisen lämmittelytavan seuraamaa toimintaa; entinen sello-opettajani vertasi harjoiteltaessa mieleen juolahtavia ajatuksia päiväperhoiksi, jotka tulevat ja menevät. Osa niistä jää mieleen kytemään ja kehittymään. Mikäli harjoittelu tuntuu puskemiselta ja tahmealta, on ehkä syytä palata lämmittelyvaiheeseen, soittaa hetki pitkiä ääniä ja antaa sormien löytää melodianpätkiä otelaudalta. Usein harjoitteluajasta suuri osa kuluu tavoitteettomaan sahaukseen ja jonkin paikan toistamiseen tarpeettoman monia kertoja. Tätä voi olla vaikea huomata itse. Koska harjoittelu on kuitenkin melko yksinäistä puuhaa, on tärkeää oppia kyky havainnoida omaa työskentelyä samalla tavalla kuin silloin kun opettaa toista.

3.2 Pianistin kanssa työskentelystä

Tutkimani selloluokan oppilaat voivat halutessaan ottaa yhteyttä säestäjään, jonka kanssa työskentelyyn on varattu kullekin sellistille rajoitettu määrä aikaa. Yleensä säestäjän kanssa työskennellään kahden kesken. Kyseisen luokan opettaja arvostaa sitä, että oppilas tuo pianistin mukana tunnille mutta ei pidä sitä välttämättömänä. Tämä voi kertoa siitä, että opettajan kokemuksesta seuraa luottamus siihen, että opiskelijat ovat tarpeeksi itsenäisiä työskennelläkseen pianistin kanssa ilman häntä. Voisi myös olettaa, että säestäjä on omalla tavallaan opettajan roolissa duon kokeneempana osapuolena. Työskentely on kuitenkin kokemukseni perusteella hyvin tasapuolista ja kamari-musiikillista, ideoita on lupa jakaa puolin ja toisin.

Muutenkin pianistin kanssa työskentely kuuluu sellistin arkeen. Soittipa hän sonaattia, virtuoosikappaletta tai konserttoa, tulee harmonia mukaan vasta pianon kanssa harjoiteltaessa. Tämä voi tuoda omia hankaluuksiaan kenelle tahansa muusikolle, jonka instrumentti ei ole harmoniasoitin. Esimerkiksi Bachin soolosellosarjat ovat täynnä purettuja sointuja, ja niitä tutkimalla voisi musiikista avautua uusia mahdollisuuksia. Jokaisen sellistin olisi hyvä jo alun alkaen tutkia pianostemmaa harjoitellessaan uutta kappaletta. Säestystunnille tullessa olisi hyvä, jos olisi kuunnellut useampia levytyksiä pianostemmaan tutustumisen lisäksi. Tällöin yhteistyö pianistin kanssa voisi rakentua sille pohjalta, että kumpikin tuntee soittamansa teoksen raamit, josta on hyvä rakentaa musiikillisia ideoita. Oletuksena on se, että pianisti on ammattilainen, joka tuntee ennestään soitettavat kappaleet ja on soittanut niitä paljon.

Mielestäni ei olisi yhtään hullumpi idea, että esimerkiksi aloittaessaan ammattiopintonsa sellistiopiskelija sopisi ikäisensä pianistiopiskelijan yhteistyöstä ja vaikkapa sonaat-

tien soittamisesta. Tästä hyötyisivät kummatkin, ja tällöin lähtökohta olisi se, ettei kumpikaan tunne kappaletta vielä todella hyvin, jolloin tilanne tasoittuu ja musiikin tutkiminen on erilaista kuin ammattilaisen kanssa.

3.3 Ryhmätunneista

Ryhmäopetus on oppimista, joka tapahtuu kolmen tai useamman osapuolen ollessa läsnä. On yleistä, että ammattiopintotasolla instrumenttiopettajat kokoavat luokkansa oppilaat esimerkiksi kerran viikossa soittamaan vuorotellen ohjelmistoaan muiden kuullen. Tilanteen dynamiikka muuttuu, kun soittotuntitilanteessa ei olekaan enää läsnä vain opettaja ja oppilas, vaan useampi oppilas. Tutkimani selloluokan opettaja painottaa sitä, miten hän näissä tilanteissa ottaa osakseen myös oppijan roolin opiskelijoiden päästessä antamaan toisilleen palautetta.

Tutkimusesimerkkini selloluokka pitää ryhmätunnin kerran kahdessa viikossa. Ryhmätuntitilanne perustuu siihen, että suurin osa luokan oppilaista on samassa tilassa samaan aikaan, tässä tapauksessa selloluokkaa suuremmassa luokahuoneessa. Kyseisen luokan opettajalla on tapana tuoda evästä opiskelijoille tehden näin tilanteesta vähemmän virallisen. Näin myös neljän tunnin rupeama kuluu vaivattomammin ja keskittyminen säilyy. Myös pianisti osallistuu ryhmätunnille. Aluksi kukin oppilas kertoo, mitä aikoo soittaa ja opettaja kirjoittaa tiedot ylös päättäen samalla soittojärjestyksen. Normaalisti yksi sellisti soittaa noin kymmenen minuuttia, riippuen siitä onko tällä esitys tai kilpailu tulossa, jolloin hänelle annetaan enemmän aikaa tilanteen mukaan. Jokainen soittaa vuorollaan.

Opettaja: Minulla oli käytäntönä opettaa oppilaita näiden soiton jälkeen, pyytää ehkä ottamaan jonkin paikan uudestaan sekä soittaa itse, mutta koin että tämä ei ollut tarpeeksi eloisa tapa toimia. Minusta tuntui, että oppilaat olivat jo tottuneet tapaan opettaa ja halusivat, että tilanne olisi jollain tapaa erilainen ja tuore.

Tätä seurasi se, että opettaja kehitti uuden systeemin jossa hän saattaa kysyä keneltä tahansa palautetta soittosuorituksen jälkeen. Tällöin kuulijat eivät voi tietää, milloin palautteen antaminen osuu omalle kohdalle, ja näin ollen he luultavasti kiinnittävät paremmin huomiota siihen, mitä toisen soitossa tapahtuu. Opettaja on myös sitä mieltä, että tulemme kaikki opettamaan sellonsoittoa jossain vaiheessa uraamme, ja meidän on osattava pukea ajatuksemme sanalliseen muotoon parhaaksi näkemällämme tavalla. Tämä ei ole useinkaan aivan yksinkertaista.

Opettaja myös filmaa kunkin soittajan suorituksen ja jättää nauhat jälkeensä selloluokkaan, jotta opiskelijat voivat myöhemmin katsoa oman suorituksensa. Tämä on mielestäni erittäin hyvä käytäntö, ja yleensä tilanne on kehittynyt niin, että opiskelija ei ole ollut tyytyväinen suoritukseensa mutta nähdessään soittonsa videolta huomaa, miten vähän omasta epävarmuudesta on välittynyt ”yleisöön” asti. Joten itsensä nauhoittaminen voi tuntua raa’alta, mutta onkin hyvin usein hedelmällistä ja yllättävää. Kyseisellä selloluokalla jokaisen suoritukseen pureutuminen hyvin tarkasti veisi myös liikaa aikaa, oppilaita kun on viisitoista. Niinpä soitto-suoritusta seuraavan yhden ihmisen antama palaute toimii. Mikäli luokka olisi pienempi, mielestäni olisi hyvä, että kaikki sanoivat jotain suorituksen jälkeen.

Opettaja on kehittänyt myös säännön, että jokaisen tulee soittaa aina jotain, mielellään sellaista materiaalia, mitä ei ole aikaisemmin ryhmätunnilla soittanut. Mielestäni tällainen vaatimus on aika kova, sillä käytännössä se tarkoittaa, että joka toinen viikko tulisi olla uutta ohjelmistoa sisäistettynä. Samalla se tarkoittaa myös sitä, että ryhmätunnille ei tulla ainoastaan kuuntelemaan, vaan kaikki osallistuvat samanarvoisina sen toimintaan ja etenemiseen. Itselleni uuden ohjelmiston soittaminen joka kerta oli hyvä haaste, mutta kääntyi siihen, että soitin todella paljon jo aikaisemmin työstämäni ohjelmistoa sillä se tuntui helpommalta kuin mennä soittamaan keskeneräistä ohjelmistoa liian lyhyellä varoitusajalla. Haastattelemi opiskeijat ovat sitä mieltä, että joskus on tarpeen soittaa samaa kappaletta useamman kerran. Hautuessaan kappale nousee uudelle tasolle, ja ryhmätunnilla soittaminen on lähimpänä mitä on mahdollista päästä varsinaista esiintymistilannetta. Tällöin on syytä pitää puolensa ja perustella, mikäli haluaa soittaa jo esittelemäänsä ohjelmistoa. Tällaisissa tilanteissa opettaja on ollut ymmärtäväinen.

Luulen, että joskus on paljonkin syytä soittaa vielä tuoretta ohjelmistoa muiden edessä. On mielestäni turha aina odottaa että kappale on ”valmis”, muille soittaessa nimittäin nousee aina esiin uudenlaisia havaintoja, voi olla että kappale menee nopeammin eteenpäin kun sen kanssa uskaltaa ottaa harppauksen tuntemattomaan. Vaatii itsevarmuutta mennä soittamaan keskeneräistä ohjelmistoa muiden eteen, jolloin psyykinen valmentautuminen nousee esille ja kehittyy. Opettaja on luonut myös hauskan käytännön, jossa oppilaan jolla ei kerta kaikkiaan ole soitettavaa ryhmätunnille, on soitettava Saint-Saënsin Joutsen. Kyseinen kappale kuuluu sellorepertuaarin kulmakiviin, se soitetaan yleensä noin kymmenen vuoden iässä ja siksi on kaikessa yksinkertaisu-

nessaan todella paljastava teos esittää ja kertoo paljon siitä, onko soittajalla hyvä olla tilanteessa ja kuinka vakaa hänen soittopohjansa on.

3.4 Esiintymisestä

Kuten mainitsin, ryhmätunti tai vastaava tilanne on lähimpänä oikeaa esiintymistä. Ei ole helppoa soittaa nimenomaan niiden ihmisten edessä, joita yksi opiskelijoista mainitsee ”pelkäävänsä kaikkein eniten”. Eli kollegat ovat niitä, jotka parhaiten näkevät mahdolliset tekniikkavirheet, parhaiten tuntevat soitettavat kappaleet ja jotka kuuntelevat soittajaa, tahtomattaankin, sellistin korvin. Sellokonsertteja tutkimallani luokalla oli kaksi vuodessa. Luokan viisitoista oppilasta eivät kaikki päässeet soittamaan kumpaankaan. Tämä nousi isoimmaksi ja ainoaksi epäkohdaksi siinä, mihin oppilaat olivat tyytymättömiä ja minkä kaikki haastatteleman oppilaat mainitsivat. Vaikka esiintyminen ei ole helppoa, jokainen opiskelija tiedostaa että mitä enemmän sitä tekee, sitä helpompaa ja mukavampaa siitä tulee. Oppilaat ovatkin valmiita ottamaan haasteita vastaan ja arvostavat sitä että heille annetaan vastuuta ja mahdollisuuksia keikkailuun. Konsertit jaottuvat niin, että ensimmäinen on lokakuussa ja toinen maaliskuussa.

Konserttitilanteen tulisi olla tulos siitä, mitä oppilas on työstänyt. Kyseisessä tilanteessa tulisi olla sinut soittamansa ohjelmiston kanssa, psyykkisen valmentautumistyön tulisi olla tehtynä ja ihanteellinen tilanne olisi, että soittaja astelee lavalle sopivasti jännittyneenä, mutta odottavaisena ja avoin mielin. Ympäristönä konserttitilanne pitää sisälleen paljon käyttäytymismalleja siitä, kuinka istua, taputtaa, pukeutua ja niin edelleen. Mielestäni tämä ei saisi olla kynnyksellä tulla kuuntelemaan konsertteja. Esitystä tullaan kuuntelemaan ja sinne tullaan soittamaan tavoitteena molemminpuolisten elämysten kokeminen.

Kuulijoille jää aina jonkinlainen yleiskuva soittajasta, jolloin pienet virheet eivät ole oleellinen asia soittosuorituksessa. Itsevarmuus, karisma ja soitosta nauttiminen ovat asioita, jotka kuulijalle jäävät mieleen. Esiintymistilanteessa on se hienous, että mitä tahansa voi tapahtua, ja yleisön ja esiintyjän välillä voi toisinaan olla ihmeellistä vuorovaikutusta ja taikaa. Tällaisten kokemusten perässä ihmiset käyvät seuraamassa konsertteja, ja samoin tällaisen perässä muusikon tulisi työskennellä ja esittää ohjelmansa. Huomiosta nauttiminen ei myöskään ole kielletty asia, se voi olla jopa hyvä ominaisuus muusikolle.

3.5 Ryhmätunneista

Ennen joulua selloluokan oppilaat osallistuvat vapaaehtoiseen tekniikkatutkintoon, jonka opettaja on itse kehittänyt. Sitä varten hänellä on itse kokoamansa vihko, josta löytyy asteikko- sekä kolmisointuharjoitukset eri sormitusvaihtoehdoilla, terssit, sekstit, oktaavit sekä otteita eri etydeistä. Ensimmäisen vuoden opiskelijan ei tarvitse soittaa yhtä paljon tutkinnossa kuin esimerkiksi kolmannen vuoden opiskelijan, opeteltavaa tulee lisää sitä mukaa kun opiskelu edistyy ja samalla oppilaan tekninen taso kehittyy. Paikalla ovat opettaja, oppilas sekä vieraileva ammattilaissellisti. Oppilas soittaa sovitun määrän harjoituksia ja menee hetkeksi ulos luokasta, tällöin lautakunta keskustelee ja kutsuu oppilaan takaisin ja antaa palautteen. Arvosanaa tutkinnosta ei saa, suurempi merkitys on ollut siihen valmistautumisella, sillä, että sellistiopiskelijoiden tekninen pohja on kunnossa ja teknisten harjoitusten soittaminen selvänä osana päivittäistä harjoittelua.

Tekniikkatehtäviä tulee osata lukea rivien välistä. Yhteen jousenvaihtoharjoitukseen tulisi oppilaan osata sisällyttää kymmeniä kysymyksiä, joista tärkein voisi olla: kuinka monta erilaista jousenvaihtoa voin oppia tästä harjoituksesta? Tämän jälkeen oppilaan tulisi tietoisesti pyrkiä harjoittelemaan mahdollisimman monella eri tavalla ja tietämään, mitä tapahtuu seurauksena siitä, miten hän jouta käyttää milläkin kertaa.

3.6 Orkesterisoittamisesta

Musiikkiopistossa soittimen opiskeluun sisältyy automaattisesti orkesterissa soittaminen, joten tämä osa soittamisesta tulee esitellyksi oppilaalle jo varhaisessa vaiheessa. Yleensä sellisti aloittaa jousiorkesterissa, ja siirtyy myöhemmin sinfoniaorkesteriin soittamaan. Omat ensimmäiset kokemukseni sinfoniaorkesterissa soittamisesta tapahtuivat musiikkileirillä. Samalla minusta tuntui, että harjoituksiin tuli enemmän ryhtiä, oppilaat eivät pulisseet muiden päälle ja jousi oli valmiina kielellä, kun kapellimestari nosti tahtipuikkonsa aloittamisen merkiksi. Siirryttyäni konservatorion ja ammattikorkeakoulun yhteiseen sinfoniaorkesteriin, oli ympäristö sellainen, että meitä kohdeltiin kuin ammattilaisia. Harjoituksissa tuli olla ajoissa, taustatyön tuli olla tehtynä ja virittäminen aloitettiin 10 minuuttia ennen harjoituksen alkamista. Tämä oli rankkaa, mutta orkesteri toimi hyvin kun säännöt olivat tiukat. Luulen, että orkesterin suuri ikähaitari toi omat haasteensa orkesterityöskentelyyn, täten säännöt olivat tärkeä olla olemassa.

Monen muusikon haaveena on soittaa työkseen orkesterissa. Tämä on haaste, mutta myös ehdottomasti mahdollisuus. Siksi mielestäni muusikonaluille tulisi puhua paljon siitä, mikä merkitys orkesteristemmojen kanssa työskentelyllä sekä orkesteriohjelmiston tuntemisella on.

Tutkimani selloluokan opettajalla oli myös koottuna orkesteristemmovihko, joka kaikilla oppilailla oli, ja jota tutkittiin neljän sellistin ryhmissä. Kaikki harjoittelivat samat stemmapätkät, ja kerääntyivät yhdessä soittamaan niitä. Yksin soittaminen on täysin eri asia kuin seitsemän muun sellistin kanssa yhtä aikaa soittaminen. Tulee tietää, minkälaiset aksentit toimivat, miten oppia tarkkailemaan muiden reaktioita ja vaikkapa jousenkäyttöä. Opettajan mielestä on siten tärkeää tehdä orkesterityö yhdessä, sillä vain yhdessä soittamalla selviää, mitkä tavat soittaa niin tehtäessä toimivat. Stemmapätkät joita opettaja oli vihkoon kerännyt, oli koottu orkesterikoesoittotilanteiden perusohjelmistosta.

Orkesterikoesoitossa soittajat soittavat sermin takaa kaikki saman ohjelmiston. Sellisteille pakollisena tehtävänä on yleensä ainakin Haydnin D-duurikonserton ensimmäinen osa kadensseineen ja lisäksi stemmoja eri orkesterikappaleista. Tempojen, varmuuden, tulkinnan ja kaiken tulee olla kohdallaan, jotta lautakunta vakuuttuisi oikean muusikon löytämisestä riveihinsä. Ensimmäistä kierrosta seuraa toinen kierros, joskus useampiakin. Lopulta yksi soittaja valitaan koeajalle, jonka aikana orkesterilaiset päättävät, tekeekö uusi muusikko työnsä tarpeeksi hyvin ja sopiiko hän porukkaan. Tästä pääsemme taas ryhmätyöskentelyn tärkeyteen ja siihen, miten muiden kanssa toimimisen olisi hyvä olla osa sellistin arkea alusta saakka.

Tutkimani selloluokan oppilaat osallistuivat myös ennen joulua epäviralliseen koesoittotilanteeseen, jossa ei ollut sermiä, mutta vaatimukset olivat samat kuin todellisessa koesoittotilanteessa. Itselleni uutena asiana avautui se, miten hankalaa orkesteristemmojen soittaminen onkaan ilman muiden tukea ympärillä. Uskon että opin myös jotain siitä, kuinka tarkasti taustatyö myös näiden stemmojen kanssa tulee tehdä. Koesoitot ovat mielestäni mielenkiintoisia tilanteita, sillä orkesterimuusikon tulee noudattaa täysin määrättyjä tempoja ja nyansseja, ja kuitenkin jollain tavalla saada lautakunta vakuuttuneeksi siitä, että hänen persoonansa ja sen tuottama soittaminen on parasta.

Mikäli tässä koulun järjestämässä epävirallisessa koesoitossa soitti hyvällä tasolla, pääsi keväällä soittamaan joko Dvořákin tai Schumannin konserttoa ja lisää stemmoja. Mikäli nämä menisivät hyvin, lautakunta saattaisi suositella opiskelijaa harjoittelijaksi johonkin kaupungin muutamista ammattilaisorkestereista. Itse olin tietoinen siitä, miten koesoitotilanne toimii, mutta en ollut päässyt kokeilemaan vielä mitään vastaavaa käytännössä. Opettajan järjestämää orkesteristemman ainetta seurasi myös koe: stemmoja soitettiin ennen kevätlukukauden päättymistä lautakunnan edessä. Opiskelijan täytyi osata tietty määrä pätkiä, ja tilanteessa lautakunta päätti, mitä halusi kuulla.

3.7 Inspiraatiosta ja ohjelmistovalinnasta

Opettaja: Haluaisin joulukuun olevan uteliasta aikaa jolloin inspiroidumme emmekä sido itseämme liikaa perinteiseen työntekoon. Uskon, että kaikki (oppilaat) omaatte jo valmiiksi hienoa inspiraatiota ja soitatte hyvällä tasolla, ja haluan selvittää, kuinka paljon bensa teillä on valmiiksi tankissa. Ja koska usein opettajana tiedän tarkalleen mitä haluaisin sanoa ja muuttaa ja mitä ohjelmistoa haluaisin teidän soittavan, mutta joskus tulos ei ole paras mahdollinen jos päätän kaikesta. Kysyn oppilaalta, onko sinulla paloa työskennellä jonkun tietyn asian tai kappaaleen parissa, ja jos sitä löytyy, meillä on mahdollisuus sisällyttää tämä opiskeluunne ja kehitykseenne. Mielestäni meidän tulisi käyttää tuota bensa. Koska elämä on pitkä ja soiton opiskelun ei pitäisi olla liian tiukkaa ennen kuin se on välttämätöntä.

Pääsemme ohjelmistovalintaan. Kyseinen opettaja on koonnut listan ohjelmistosta, jonka hän on itse esittänyt ja johon häneltä löytyvät sormitukset ja jousitukset. Listassa on vaihtoehtoja eri vuosikursseille, joista voi valita. Toki myös listan ulkopuolelta on mahdollista soittaa kappaleita, mutta mielestäni vaihtoehdot listassa ovat hyvin varteenotettavia eivätkä liian perinteisiä.

Opettajan mielestä jousitukset ja sormitukset on hyvä antaa sellaisenaan opiskelijoille, sillä muuten ”kuluu liikaa aikaa ja voi olla että oppilas oppii huonoja tapoja soittaa mikäli päättää kaiken itse alusta asti.” On olemassa tarinoita, joissa jokin tunnettu opettaja on myynyt sormituksiaan suurin hinnoin. Haastattelemani opettaja puhuu yhä pitkän kokemuksensa jälkeen taistelevansa oman ohjelmistonsa laajentamisen hyväksi, hän opettelee jatkuvasti uusia kappaleita. Tätä hän tekee toki omaksi ilokseen, mutta myös jotta osaisi niitä myös opettaa.

Sello-ohjelmiston kapea-alaisuutta hän pohtii seuraavasti:

Opettaja: Luulen, että ohjelmistomme on vaarassa tulla liian kapeaksi. Maailmassa on niin monta hyvää nuorta sellistiä, joten esimerkiksi orkesterikoesoitossa ei ole mahdollista tehdä virheitä, muuten ei paikkaa varmasti tule saamaan. Näen tason paranevan ja ohjelmiston kapenevan, ja tämä on ongelma. Oppilaiden ja opettajien tulisi taistella tätä vastaan. Mielestäni yksi vaihtoehto olisi soittaa enemmän oman kotimaamme musiikkia. Esimerkiksi saadessani kutsuja soittaa muissa maissa pyytävät he lähes aina minua soittamaan jotain tanskalaista. Kukaan ei voi soittaa kaikkea, joten ohjelmisto luonnollisesti vaihtelee henkilöstä toiseen. Meidän kaikkien on opiskeltava Haydnin ja Dvorakin konsertot, mutta sen lisäksi voi olla ihmisiä jotka ovat parhaillaan soittaessaan modernia musiikkia. Opiskelijan aloittaessa kanssani haluan tämän asettuvan soittamalla perusohjelmistoa, mutta jälkeensä, esimerkiksi kolmantena vuonna, olisi hyvä ajatella ennakkoluulottomasti valittaessa soitettavaa materiaalia.

Kansainvälisen solistitason soittajat kantavat samoja nuottivihkoja laukuissaan. Sellistien perusohjelmisto on kaikille tuttu ja yhteinen, eikä voisi kuvitella että yksikään sellisti pystyisi tekemään leipää pelkästään yhden säveltäjänimen specialistina tai virtuoosinumeroitten soittajana. (Meller, 1988, 69.)

Voi olla, että opettaja valitsee oppilaalleen ohjelmiston myös sen pohjalta, mitä hän on mahdollisesti itse viime aikoina esittänyt ja hänellä on näin ollen myös paljon annettavaa kyseiseen kappaleeseen. Tortelierin oppilaat soittivat kaikki Bachin neljättä sarjaa, sillä se oli ”perhesarja”, jota jokaisen tuli soittaa. Joten näkemykset vaihtelevat opettajasta toiseen, mutta perusohjelmisto säilyy ja se tulee hallita. Tämä on mahdollista, sillä se on suhteellisen pieni.

Hyvä käytäntö voisi olla, että opiskelijalla on senhetkisessä ohjelmistossaan sekä sonaatti, sooloteos että konsertto. Näin sekä kamarimusiikillinen että solistinen muusikkous vahvistuu repertuaarin myötä.

3.8 Työn kehittämisestä ja palautteenannosta

Ennen joulua opettaja ja oppilas tapaavat kahden kesken keskustelemaan oppilaan täyttämän palautelomakkeen pohjalta. Siinä käydään läpi opiskelijan työskentelytapoja, sitä, onko tämä tyytyväinen kaikkeen mitä lukuvuosi on pitänyt sisällään. Opettaja painottaa sitä, miten paljon on oppinut itse oppilailtaan. Että ideoiden jakaminen puolin ja toisin on ensiarvoisen tärkeää. Opettaja mainitsee, että on hyvä olla keskittymättä pelkästään virheiden korjaamiseen, vaan jos ja kun sattuu tilanne, jossa opetus ja yhteistyö toimivat, pitämään näitä asioita yllä ja antamaan niille arvoa huomioimalla ne. Vaikka oppilas ja opettaja istuvat lähes aina soittotunneilla kahden kesken, on silti eri asia

tavata nimenomaan keskustelemaan siitä, miten työskentely kummankin mielestä toimii. Tällöin sille omistetaan erityisesti aikaa. Näissä tilanteissa opettaja mainitsee oppineensa myös paljon siitä, mitä oppilaat voisivat tehdä toisilleen opetuksen edistämiseksi.

Opettaja: Opettajana voin tehdä paljon mutta on myös asioita jota en voi tehdä, mutta te ryhmänä voitte. Jos olemme kaikki halukkaita jakamaan sen, missä olemme hyviä ja olemaan rehellisiä toisillemme, saamme tästä loputtomasti voimavaroja.

Palautelomakkeessa on myös opettajalle kohta täytettäväksi, ja tämän jälkeen lomake annetaan eteenpäin koulun hallinnolle. Näin työskentelyä tarkkaillaan ja kehitetään jatkuvasti. Myös musiikkiopistoissa on usein asetetut tavoitteet, jotka oppilaalla tulisi olla tutkintosuoritustilanteessa hallussa.

3.9 Kohti lukukauden loppua

Kevätlukukauden alkaessa sellistien tavoitteena siintävät jo lukuvuoden päättävät soitto- ja tutkimukset. Kaikki haastattelemani opiskelijat kuvailivat kevättä intensiivisimmäksi ajaksi. Tämä tekee ryhmätunnit entistä tärkeämmiksi, mainitsee opettaja. Muuta isoa etappia kevätlukukauden aikana ei olekaan. Yksi haastattelemani oppilaista ei kuitenkaan pahastuisi siitä, mikäli ennen joulua pidettävät tekniikkatutkinto sekä palautekeskustelu järjestettäisiin myös kevätlukukauden lopuksi. Hän kertoo: ”En ymmärrä miksei meillä ole tekniikkatutkintoa ja palautekeskustelua myös kevätlukukaudella. Saisin palautetta siitä, olenko edistynyt soitossani asioissa jotka saattoivat olla ongelmia vielä joulun aikaan. Palautekeskustelu olisi hyvä olla myös keväällä, koska olen opiskellut täällä pidempään. Tiedän talon toimintatavoista enemmän ja näin ollen tiedän myös enemmän siitä, minkälaisiin asioihin haluaisin puuttua.” Toinen opiskelija ei pahastuisi vaikka soitto- ja tutkimus olisi myös ennen joulua. Hän kertoo: ”minulle ei olisi ongelma, mikäli meillä olisi soitto- ja tutkimus puolen vuoden välein. Totta kai se olisi raskasta, mutta tekisimme töitä myös syyslukukaudella tuotteliaammalla tavalla.” Kolmas haastattelemani oppilas sanoo olevansa tyytyväinen siihen, että tekniikkatutkinto on ainoastaan syyslukukauden päätteeksi.

Oppilas 1: Minusta on hyvä että se on vain kerran. Koska jos samoihin aikoihin olisi sekä soitto- ja tutkimus että tekniikkatutkinto, olisi se liikaa.

Koulun varsinaisille opiskelijoille näiden soitto- ja tutkimus päätää kevätlukukauden selkeällä tavalla. Itse olin talossa vaihto-opiskelijana, ja minusta tuntui, että lukuvuosi päättyi

hiipuen, mikä oli sääli. Mielestäni lukuvuodelle on hyvä olla selkeä päätös, esimerkiksi jotain yhteistä vapaa-ajan tekemistä tai yhdessä soittamaan kerääntymistä.

4 Erään tanskalaisen selloluokan vuorovaikutuksesta

Vuorovaikutuksella tarkoitan kahden tai useamman henkilön vaikutussuhdetta, jossa osapuolet vaikuttavat toisiinsa. Millaisia ovat ryhmän sisällä esiintyvät suhteet? Mikä on minun roolini ryhmässä? Selloluokan sisällä on kahdenlaisia suhteita, joiden laatuja sekä tapoja toimia voi olla monenlaisia. Nämä suhteet ovat sekä opettaja-oppilassuhde sekä oppilas-oppilassuhde. Näitä siteitä tarkastelen tässä kappaleessa.

4.1 Soitonopettajan kohtaamisesta

Muistan haastattelemani selloluokan opettajan kanssa ensimmäisen tapaamiseni. Tulin selloluokkaan vähän jännittyneenä, valmiina soittamaan valmistamaani ohjelmistoa ja käymään suoraan asiaan, eli soittamiseen. Kävikin niin, että istuimme alas pöydän ääreen ja keskustelimme soittohistoriastani, siitä, mitkä mielestäni olivat omia hyviä ja heikompia puolia soittajana, siitä, onko perheessäni muusikoita ja siitä, mitä haluaisin seuraavaksi oppia. Tuntui mukavalta tulla kuulluksi omana itsenään, ei ollut kiire mihinkään, tästä olisi hyvä aloittaa. En tiennyt opettajasta mitään muuta kuin hänen CV:nsä, eikä hän minusta muuta kuin mitä CV:ni ja pääsykoelevytykseni perusteella oli mahdollista tietää. Tällainen tilanne on sinänsä harvinainen, sillä yleisempää on käydä parilla soittotunnilla ennen uudelle opettajalle pyrkimistä. Tästä on se hyöty, että kumpikin osapuoli näkee nopeasti, löytävätkö he henkisen yhteyden sekä kuinka nopeasti tai millä tavoin oppi menee perille.

Monet suurten sellistien luokilla opiskelleet henkilöt kertovat ensimmäisen tapaamisen opettajan kanssa olleen jännittävä tapahtuma. Opettaja oli mahdollisesti tähän asti ollut idoli, jota seurasivat automaattisesti odotukset siitä, vastaisiko opettajan luonne ollenkaan sitä, mitä he odottivat? Olisiko hän taiteilijana liian suuri huomioidakseen oppilaitaan ihmisinä tai jäisikö tämä etäiseksi hahmoksi? Kummassakin tapauksessa vastaanotto oli omalla kohdallaan erityisen lämmin ja syleilevä. Jacqueline du Pré kertoo ensimmäisestä soittotunnistaan William Pleethin kanssa:

Hänen lämmin persoonansa sai minut unohtamaan epäilykseni, ja ensimmäisen tunnin aikana onnistuimme tutkimaan paljon musiikillisia alueita, ja paljon myös itsestämme. Se oli todella onnellisen kumppanuuden alku, joka kasvoi spontaanisti ja pysyi kanssamme koko seitsemän vuotta, jonka olimme opettaja ja oppilas, ja kasvoi sen jälkeen kestäväksi ystäväydeksi. (Pleeth, 1982, johdanto.)

Opettajan ja oppilaan välillä olisi hyvä käydä kiireetön keskustelu yhteisistä tavoitteista

ja menettelytavoista vähintään ensimmäisillä soittotunneilla, jos ei myöhemminkin. Kummankin osapuolen tulisi osata nähdä toisen osapuolen näkökulma asiaan ja tiedostaa mihin ollaan ryhtymässä ja miksi.

Tanskalainen opettaja kertoo, että uuden oppilaan tullessa luokalle ei hänestä ole mielenkiintoisinta se, missä vaiheessa hän on opintojaan, vaan se, miten hän lähtee kehittymään. Tämä oli itselleni suuri oivallus, ymmärsin että on tärkeää tulla soittotunnille mahdollisimman hyvin valmistautuneena mutta vähintään yhtä tärkeää on olla siellä todella läsnä ja tehdä parhaansa. Joskus on soittotunteja, jolloin alusta asti mikään ei tunnu sujuvan. Tällöin pitäisi koittaa päästä pettymyksen yli, koota itsensä ja kuunnella mitä opettajalla on sanottavana.

Oppilas 2: opettajani tietää, että on vaikeaa soittaa selloa. Joten jos jokin asia on minulle vaikeaa, hän ei sano että olen tyhmä, koska soittaminen on ainakin joskus ollut vaikeaa myös hänelle.

Opettaja sanoo, että hänestä on tärkeää tutustua oppilaisiinsa, sillä se auttaa häntä pedagogina valitsemaan kullekin oppilaalle parhaaksi näkemänsä keinot opastaa tätä.

Opettaja: oikeastaan olen paljon kiinnostuneempi teistä (oppilaista) kuin mitä ulospäin saattaa näyttää. Haluaisin tietää paljon enemmän teidän elämästänne, vanhemmistanne, rahatilanteestanne ynnä muuta, mutta meillä ei ole niin paljon aikaa yhdessä ja luulen, että olisi vaikeaa teille tuntea itsenne todella vapaiksi jos tietäisin liian paljon teistä.

Tämän jälkeen hän painottaa, miten on aina valmis auttamaan ja kuuntelemaan ja toivoo oppilaidensa tietävän tämän. Hän uskoo myös, että on tärkeää, että oppilaat tuntevat opettajansa eikä tämä jää etäiseksi hahmoksi. Liika tieto, joka ei itse sellonsoiton opiskelua edistä, ei ole kuitenkaan tarpeellista. Luulen, että sopimus ja tieto siitä, että opettajaan voi luottaa ja hänen puoleensa voi kääntyä vaikeissakin tilanteissa, on joskus jopa tärkeämpää kuin se, että näin todella tapahtuu. Haastattelemani oppilaat tuntuivat tietävän tämän. He olivat kokeneet tulevansa kannustetuiksi ja kuulluiksi.

4.2 Itsenäisyydestä soiton opiskelussa

Eräs mielenkiintoinen asia opettaja-oppilassuhteessa on se, mitä tapahtuu, kun oppilas on eri mieltä jostain soittamiseen liittyvästä asiasta.

Oppilas 2: Minusta tuntuu, että mitä vanhemmaksi tulen, sitä vaikeampi on olla täysin rehellinen itselleen ja samaan aikaan olla oppilas, koska kehitän omat mielipiteeni asioista. Ja opettajat eivät oikein arvosta sitä koska he yrittävät saada sinut ymmärtämään mitä he opettavat sinulle. Ja jos tulet tunnille ja käytät vaikka eri sormituksia, jousituksia ja teet erilaisia fraaseja kuin mitä he ovat sinulle opettaneet, he sanovat että tämä ei ole miksi sinua opetan. Tällöin peräännyin ja myötäillen.

Toinen oppilaista taas kertoo, että ollessaan eri mieltä jostain asiasta, hän tekee niin kuin itse haluaa. Tällöin hänen täytyy osata perustella valintansa. Hän mainitsee, että on käynyt opettajan kanssa keskustelun aiheesta, jossa opettaja oli kertonut että hänen mielestään on luonnollista että emme tee kaikkea mitä hän käskää. Opettaja sanoi keskustelussa myös, että on hyvä jos teemme asiat omalla tavallamme.

Noras tarkastelee asian kääntöpuolta seuraavasti:

”Minusta koko opetustilanteessa on oleellista ettei oppilas pyri soittamaan ainoastaan niin, että on itse tyytyväinen, vaan myös niin, että opettaja on tyytyväinen. Se on kaksipuolinen peli, ja jos se ei suju, tulee hyvin pian ero.” (Meller, 1982, 41.)

Omasta mielestäni on tärkeää, että oppilaan oma maku ja itsenäisyys kehittyvät, ja että mielipidekysymyksistä on luvallista keskustella soittotunneilla. Inttämisestä taas ei ole varmasti kenellekään hyötyä, eikä sellaiseen tilanteeseen luultavasti joudu, mikäli molemminpuolinen kunnioitus on olemassa. Soittotuntitilanteessa tulisi tarkastella vaihtoehtoja toteuttaa esimerkiksi kappaleen tulkintaa ja antaa apukeinoja siihen. Nykyinen opettajani mainitsi erään parhaista asioista opettamisessa olevan, kun oppilas tekee jotain ihan eri tavalla kuin mitä on itse tehnyt, ja hän voi pyytää oppilasta näyttämään kohdan uudestaan ja oppia tältä.

Ihmisen ollessa 18-23 vuoden iässä hän on monessa suhteessa vielä muilta oppia vastaanottava yksilö ja vielä kehittämässä omia tapoja etsiä tietoa. Olisi edullista sekä opettajalle että oppilaalle, että oppilasta kannustettaisiin tutkimaan omaa motivaatiotaan eikä vain seuraamaan valmiiksi eteen asetettuja ohjeita. Opettaja voisi

kysyä opetuksen lomassa: "Miten sinä haluaisit tämän tehdä? Mitkä ovat sinun odotuksesi?" Täten herätellään oppilaan itsenäisyyttä ja vapaudentunnetta jonka myötä ilmaisuvoima kasvaa.

Oppilaan ja opettajan tavoitteissa voi olla myös se aspekti, että opettajalla saattaa olla musiikkiopistojärjestelmän asettamia tavoitteita, joita toteuttamalla hän ansaitsee palkkansa. Voi olla kuitenkin niin, että nämä tavoitteet, esimerkiksi aikataulullisesti, eivät ole parhaaksi kaikille oppilaille, jolloin nousee esiin kysymys, tulisiko opettajan työskennellä oppilaalle parhaalla tavalla vai oppilaitoksen päämääriä noudattaen?

Oppilas on aina opettajansa avulla päässyt tiettyyn pisteeseen. Esimerkiksi tutkintotilanteessa tämän soittaessa loistavasti on opettajalla ollut suuri vaikutus lopputulokseen. Oppilas ei kuitenkaan ole pelkkä opettajansa tuotos. Tutkinnon mentyä taas huonommin saattaa opettaja kääntyä oppilastaan vastaan lautakunnan kanssa keskustellessaan ja perustella oppilaan "epäonnistumista" sillä, että tämä ei ole harjoitellut asioita joita hän on tälle opettanut, ja näin irtisanoutua tilanteesta. Vuonna 2012 järjestetyissä Maj Lind-pianokilpailuissa oli tehty tietoinen valinta siitä, että osallistujien opettajia ei löytynyt näiden taiteilijaesittelyistä. Tästä voi olla montaa mieltä, joku saattaa ajatella että oppilaiden menestyminen on opettajien ansiota, mikä on varmasti totta, mutta mielestäni pianistien esiintyessä tuolla tasolla ei opettajien mainitseminen ole välttämättömyys. On vaikea sanoa, onko opettajan panoksella vai itse tehdyllä työllä suurempi vaikutus lopputulokseen, eikä se ole mielestäni edes tarpeellista vastaavassa tilanteessa, jossa on kysymys suuresta lahjakkuudesta. Tulos on noiden kahden tekijän summa.

Tapani Heikinheimo kuvailee hyvän opettajan ominaisuudeksi pystyä auttamaan oppilasta tämän instrumentti-teknisissä ongelmissa sekä musiikillisten asioiden ratkaisussa, ja näiden ominaisuuksien tulisi yhdistyä opettajan avoimuuteen kyseiselle prosessille. Se tarkoittaa, että tämän täytyy olla valmis kestämaan erehtyväisyyttä. Heikinheimo kertoo, että oppilaan ja opettajan välisessä pedagogisessa yhteistyössä liikutaan herkillä alueella. (Heikinheimo, 2009, 6.) Tästä taas pääsemme Kurkelan kuvaukseen transitionaalitilasta, jossa molemminpuolinen turva, rentous ja läsnäolo luovat uutta.

4.3 Osaksi selloluokkaa

Tanskalaisen selloluokan osaksi on ollut helppo päästä, kertovat haastattelemi oppilaat. Syksyn ensimmäisellä ryhmätunnilla opettaja esittelee uudet luokan jäsenet. Muihin tutustuminen on tietysti samanlaista kuin missä tahansa muussa uudessa ympäristössä, se joko tapahtuu luonnostaan tai on nähtävä vähän vaivaa, mikäli haluaa uusien suhteiden syntyvän nopeasti. Ryhmätunnit ovat mielestäni erinomainen tapa tulla tutuksi muiden opiskelijoiden kanssa. Muiden kanssa voi omalla ajalla keskustella soittannollisista asioista. Oppilaat kertovat soittavansa toisilleen ja antavansa palautetta. Toki on vaikeaa mennä koputtamaan kenen tahansa sellistin harjoituskopin oveen, mikäli tätä ei tunne etukäteen. Eräs oppilaista kertoo aloittaneensa kolmen tytön kanssa samaan aikaan ja tunteneensa nämä etukäteen. He eivät tutustuneet muihin sellisteihin vielä sinä vuonna, sillä nämä olivat vanhempia sekä pidemmällä opinnoissaan kuin he, näiden tuntemattomien opiskelijoiden ihailuun sekoittui osittain pelkoa siitä, mitä nämä uusista opiskelijoista ajattelevat ja täten heidän lähestymisensä ei ollut helppoa. Haastattelemi oppilas kertoo, että toisena vuonna oli helpompaa ottaa omaa tilaa ja olla oma itsensä, kun ympäristö oli tuttu eikä enää itse ollut ensimmäisen vuoden opiskelija.

Opettajan mielestä selloluokka toimii, mikäli kukaan ei tunne itseään liian isoksi tai pieneksi luokkaan eikä käyttäydy sen mukaisesti. Luokalla on ollut erinomaisia sellistejä, jotka eivät ole vieneet liikaa tilaa vaan ovat olleet valmiita auttamaan muita. Opettajan mielestä kenenkään ei tulisi piiloutua tai olla soittamatta ryhmätunneilla tuntiessaan taitonsa mahdollisesti vähäisemmäksi kuin jollakin toisella, koska tällöin oppilas ei haasta itseään ja kehity. Mitä enemmän oppilaat ovat tekemisissä ryhmätunnin kaltaisten jännittävien tilanteiden kanssa, sitä parempi.

4.4 Muiden odotuksista ja jännittämisestä

Jokainen haastattelemi oppilas, ja luultavasti jokainen musiikin opiskelija kenen kanssa olen puhunut ryhmätunneista, kertoo olevansa hermostunut muiden edessä soittamisesta. Selloluokan oppilaat kertovat, että heidän mielestään on hyvä, että ryhmätunti on joka toinen viikko, vaikka siellä soittaminen vaatiikin energiaa ja psyykkistä valmentautumista. He kertovat jännittävänsä, mutta tullessaan tutummaksi tilanteen kanssa, he oppivat, mikä osa jännittämisestä on hyödyllistä ja osaavat varautua omiin reaktioihinsa. Eräs oppilaista myös kertoo jännittävänsä ryhmätunteja nykyään vä-

hemmän, sillä kokee oman teknisen pohjansa olevan tarpeeksi vahva siihen, että vaikka hänellä ei olisi paras mahdollinen päivä, hänellä on kuitenkin olemassa soittamisen kivijalka mistä syystä luottamus omiin taitoihin on kasvanut. Oppilaat jännittävät sitä, mitä muut oppilaat heistä ajattelevat ja sitä, jos he epäonnistuvat. Ryhmätunneilla näkee realistisen kuvan siitä, että kukaan ei soita joka kerralla upeasti. Tämä voi myös auttaa oman rajallisuutensa hyväksymisessä, ja sen, että joskus oppiminen kestää pidemmän aikaa eikä sitä voi hoputtaa. Myös toisten ollessa aidosti iloisia onnistuessaan jollain kerralla loistavasti on se todella palkitsevaa.

4.5 Palautteen antamisesta

Palautteen antaminen ryhmätunneilla on mielenkiintoinen asia. Miten suoraan asioista voi puhua? Kuinka paljon toisen soittoon voi puuttua olematta tämän varsinainen opettaja? Taannoin ystäväni viulunsoiton opettaja perui viime hetkellä luokkatunnin, ja eräs oppilaista päätti kuitenkin ehdottaa, että opiskelijat soittaisivat toisilleen. Toiset heistä tulivat paikalle, toiset perustelivat poisjäämisensä sillä, että ryhmätunnilla tulee ”liian rumaa jälkeä”, jos itse viulunsoiton opettaja ei ole paikalla säätelemässä tilannetta. Yleensä oppilas saa jonkinlaisen vaikutelman toisen soitosta oitis. Suuri osa musiikin opiskelijoista on hyvin kriittisiä omaa soittoaan kohtaan, joten luultavasti sama pätee myös siihen, kuinka he kuuntelevat toisten soittoa. Tämä on hyvä niin kauan kuin oman mielipiteensä saa ilmaistua rakentavalla tavalla. Pitäisi taas muistaa, että palautteen antaminen ei ikinä ole henkilökohtaista, ainakaan sen ei tulisi olla. Suurin osa ihmisistä ottaa sen henkilökohtaisesti, mutta palaute tulisi osata antaa sellaisella tavalla, josta ei tarvitsisi karsia erikseen asioita, joista soittaja hyötyy. Selkeä ja jäsennelty palaute olisi ihanteellisin.

Toiset ihmiset ovat herkempiä kuin toiset, ja joskus jollakulla voi olla huono päivä, jolloin kriittinen palaute kirpaisee syvemmältä kuin toisella. Itse pyrin aina sanomaan ensin jotain hyvää, yleensä jotain yleisesti siitä, mistä pidän toisen soitossa, ja sitten jotain parannettavaa. Toisen tarkkaan soittoasentojen trimmaukseen en ryhtyisi, korkeintaan ehkä mainitsisin jotain tämän ryhdistä tai isoista kehon liikkeistä. Haluaisin kuitenkin, että itselleni ei jätettäisi sanomatta jotain kohteliaisuusyistä, jolloin en saisi tilanteesta irti kaikkea mahdollista hyötyä mitä voisin saada. Tästä syystä mielestäni olisi hyvä käytäntö, että kaikki sanoisivat edes jotain. Sama pätee siihen, kun konsertin jälkeen ihmiset tulevat kiittämään. On todella merkittävä ero sillä, sanooko sen pienen sanan kuin että ei sano mitään. Kiitokset täytyisi myös osata ottaa vastaan, vaikkei itse

olisi tyytyväinen soittoonsa. Toki omalle parhaalle ystävälleen voi sanoa miltä todella tuntuu, mutta soittaja on usein itsensä pahin kriitikko, ja voi olla että itselle suurelta tuntuneet virheet eivät häirinneet kuulijaa millään tavalla.

4.6 Selloluokan jättäminen

Oppilaiden toiveet ajasta, jolloin he jättävät selloluokan, olivat yhteneväisiä. He halusivat työskennellä orkesterissa, opettaa ja tehdä freelance-hommia muiden musiikkityöliien parissa. Sellonsoittajan tehtyä työtä koko soittouransa ajan opettajan kanssa tuntuu hurjalta ajatella, että yhtäkkiä onkin omillaan. Täytyykin itse päättää mitä soittaa ja minkälaisien asioiden kanssa tekee milloinkin töitä. Luultavasti ammattiopiskelijan valmistuessa maisteriksi on hän kuitenkin melko itsenäinen muusikko. Toisaalta, vaikka omaa varsinaista opettajaa ei enää olisikaan, voivat kollegat opettaa toisilleen asioita edelleen yhdessä soittamalla ja keskustelemalla asioista.

Tiedän, että suomalaiset eturivin sellistit väittelevät ja keskustelevat soittoon liittyvistä asioista paljon keskenään. Haastattamani tanskalainen opettaja kertoo että jokainen hänen luokkansa jättävä sellisti on tietysti asia erikseen, mutta hän on hyvin paljon yhteydessä entisten oppilaidensa kanssa. Tässä vaiheessa suhde muuttuu kollegasuhteeksi, ja opettaja kertoo että hänestä on mielenkiintoista nähdä mihin oppilaat päätyvät. Hän saa samalla myös informaatiota siitä, mitä on mahdollisesti tehnyt oikein ja mitä väärin. Hän ajattelee ikään kuin uudelleen tekemäänsä työtä. Suuri osa hänen elämästään tapahtuu selloluokan parissa, ja hän kertoo, että yhteydenpito entisten oppilaiden kanssa on täten luonnollista hänelle.

5 Tiedostettu ja tiedostamaton oppimisprosessi

Tekemällä oppii, ja omat tavat omaksua asioita tulee myös oppia. Mitä enemmän oppii, sitä enemmän myös ymmärtää, kuinka paljon ei vielä tiedä. Oppiminen on aaltoliikettä, joka ei lopu koskaan. Tässä luvussa kerron omista työskentelytavoistani, vertailen niitä yleisiksi havaitsemiini opiskelijoiden käytäntöihin ja sivuan tiedostamattoman oppimisen prosessia.

Oma työskentelytapani voisi luultavasti olla käytännönläheisempi. Minulla on raamit harjoittelulleni, mutta usein päivän päätteeksi mielessäni on kysymys, mitä olen saanut tänään aikaiseksi. Toisaalta minusta tuntuu, että kyseinen tapa työskennellä toimii minulla, joten en ole kokenut tärkeäksi ruveta liikaa muuttamaan sitä. Harjoittelun suunnitelmallisuus maksimoi hyvän lopputuloksen, jaksamisen sekä palautumisen.

Aloittaessani päivän soitot ihanteellisessa tilanteessa yhdeksän aikaan aamulla lämmitelen ja teen suurpiirteisen suunnitelman siitä, mitä päivän aikana aion harjoitella ja missä vaiheessa pitää tauot. Yleensä tehtyäni moisen suunnitelman, ei aika riitä kaikkeen minkä parissa olen aikonut työskennellä. Olisi hyvä pureskella pieniä paloja kerralla ja jättää asioita hautumaan. Yhtä tärkeää on nähdä metsä puilta, eikä jäädä nyhäämään pienten asioiden äärelle. Työstettävää ohjelmistoa kannattaa säännöllisesti soittaa läpi, jotta kokonaiskuva hahmottuu ja näkee, miten hyvin jaksaa kannatella intensiteettiä, tai vaikka jouta. Voisi olla hyvä systeemi, että joka toinen päivä harjoittelisi yksityiskohtaisemmin, joka toinen taas läpi soittaen ja suuria linjoja ajatellen. Minulle on tärkeää, että olen jo aamusta tuorein ajatuksin soittanut edes vähän, jotta loppupäivän olisi olo että on jo tehnyt jotain.

Säännöllisyys ja toisaalta liian tiukkojen sääntöjen välttäminen toimii omassa opiskelussani. Tuntuu, että jos päätän että soitan viisi tuntia päivässä, en luultavasti sitä tee. Mikäli taas suhtaudun harjoittelupäivään rauhallisesti, varaudun tulevaan päivään eväillä ja tarpeeksi tyhjällä kalenterilla (mikä ei aina olekaan aivan helppoa), saan luultavasti paljon aikaiseksi. Sanotaan, että aamupäivällä harjoitellessa olisi hyödyllistä tehdä soitoteknisiä ja paljon ajatusta vaativia harjoituksia. Olisi myös hyvä, että tiettyä kappaletta harjoiteltaessa ei aloitaisi esimerkiksi aina alusta, vaan toisinaan voi harjoitella kahta viimeistä sivua. Näin ollen myöhemmin ulkoa soitettaessa muistikatkoksetkin ovat vähemmän todennäköisiä, kun kappaaleeseen on istutettu monta kiinnekohtaa. Sellisteille tämä on erinomainen neuvo Bachin soolosellosarjoja soitettaessa, esimerkiksi minkä

tahansa Bachin Preludin soittaminen ulkoa konsertissa vaatii sitä, että soittajan sormet kulkevat kuin ajatus kielillä.

On yleistä, että opiskelijat kertovat harjoittelumäärästään tunteina, tai päivittelevät soitaneensa liian pienen määrän tunteja kyseisenä päivänä. Työn laatu on todellakin tärkeämpää kuin sen määrä, mutta esimerkiksi tutkimustapaukseni opettaja on sisällyttänyt joulun aikaan tehtävään palautelomakkeeseen kysymyksen siitä, kuinka paljon oppilas harjoittelee. On hyvä sanoa tosiasiat ääneen, ja varmasti jonkinlainen standardimäärä tunteja olisi hyvä olla tavoitteena päivittäisessä harjoittelussa. Olen itse havainnut, että mitä enemmän harjoittelee, sitä helpompaa se on. Eli harjoittelun aloittaminen voi olla kynnyksiksi, että se tuntuu vieraalta. Tästä syystä olisi hyvä päivittäin soittaa edes jotain, oli se sitten tunti asteikkoja tai viisi tuntia tiukkaa työtä.

Harjoittelun voi jaottaa esimerkiksi lämmittelyyn, tekniseen työskentelyyn sekä ohjelmiston soittamiseen. Lisäksi sen voisi jaotella tarkempaan työskentelyyn ja läpisoittamiseen. Biologiseen harjoitteluun kuuluu viisi keskeistä ominaisuutta, jotka ovat herkyys, voima, kestävyys, notkeus ja nopeus. Ilman näiden taitojen vaalimista ei taiteellinen puoli voi päästä oikeuksiinsa.

Toisinaan, vaikka aikaa harjoittelulle löytyy, ei vartalo jaksakaan sitä tehdä. Ylirasituksesta ja muusikon kehon tietoisuudesta on olemassa paljon materiaalia johon jokaisen olisi hyvä tutustua maksimoidakseen oman työskentelytehonsa. Kuten aikaisemmin mainitsin, mitä tutumpaa ja selkeämpää harjoittelu on, sitä helpompi siihen on ryhtyä.

5.1 Uuden kappaleen opiskelusta

Aloittaessani uuden kappaleen on prosessi jotain seuraavanlaista: kuuntelen levytyksiä kappaleesta ja tutustun nuottikuvaan. Opiskelen hitaasti pätkissä kappaleen äänet, ja samalla kun teen näin, minulla on jo mielessäni kuva siitä, miltä kappaleen tulee kuulostaa tai miltä sen haluan kuulostavan. Pikkuhiljaa nämä kaksi aspektia yhdistyvät kokonaisuudeksi, ja ensimmäisen kerran opettajalle uutta kappaletta soittaessani olen yleensä sinut kappaleen kanssa, tarkoittaen sitä, etten enää tapaille nuotteja tai mieti, missä temossa lähden soittamaan. Opettaja voi antaa vinkkejä mistä tahansa soittoon liittyvästä asiasta. Sanoisin, että parissa kuukaudessa tulisi olla mahdollista oppia uusi sonaatti ohjelmistoon niin, että se on mahdollista mennä esittämään. Tämän jälkeen kappale kypsyy ja siihen tulee lisää syvyyttä ja sitä olisi hyvä esittää monia kertoja.

On ollut tapauksia, jolloin minulla ei ole ollut selkeää tavoitetta alkaessani soittaa uutta kappaletta. Olisi hyvä, että tulevaisuudessa siinä olisi esitys tai tutkinto, jota varten harjoitellaan. Tällöin ainakin oma työskentelyni on tehokkaampaa ja tavoitteellista. Joskus, kun selkeää tavoitetta ei ole ollut, en ole esimerkiksi opiskellut koko sonaattia vaan vain osia siitä. Tämä harmittaa jälkeenpäin, sillä ei voi sanoa soittaneensa koko kappaletta ja lisätä sitä omaan ohjelmistoon. Tavoitteenani onkin soittaa kyseiset kappaleet kokonaan tulevaisuudessa.

5.2 Elämykset taiteellisen prosessin pohjana

Mainitsin aikaisemmin, että mielestäni olisi tärkeää ruveta käymään konserteissa jo nuorella iällä, sillä tällä tavoin nuoren muusikon mieleen iskostuu kuva siitä, miksi soittoa harjoitellaan ja miten paljon ja monenlaista musiikkia maailmasta löytyy. Nuoren oppilaan soiton opiskeluun olisi hyvä myös sisällyttää elämyksiä, esimerkiksi ihan tavallisen soittotunnin voisikin aloittaa jollain hyvin yllättävällä tavalla. Muistan, kun entinen opettajani kertoi minulle ollessani ehkä 7-vuotias sellon suuresta salaisuudesta eli huiiluäänistä. Kerran pidin itse tuntia pojalle, joka ei oikein jaksanut keskittyä, ja ehdotin, että kurkistaisimme sellon f-aukosta sisälle. Tätä hän ei ollut varmaan tullut itse koskaan ajatelleeksi.

Mainitsin myös että soittaja on aina paljon muutakin kuin se, mitä hän soittaessaan itsestään tuottaa. On tärkeää oppia tuntemaan, minkälaisista asioista itse nauttii, mitkä edistävät omaa hyvinvointia ja voivat yllättävällä tavalla tuoda ideoita omaan musiikin tekemiseen. Mielestäni liian kapeakatseinen lähestymistapa tappaa luovuuden. Mikäli jotain asiaa ei ymmärrä, voi siihen silti suhtautua mielenkiinnolla ja kunnioittavaksi, oli kyse sitten jostain musiikkityylistä joka ei omaa makua miellytä tai ihmisestä, jolla on eri elämänskatsomus kuin itsellä.

6 Pohdintaa

Tässä opinnäytetyössä kuvailin yhden tapausesimerkin avulla miten selloluokka toimii Tanskassa. Haastattelin selloluokan opettajaa sekä tämän kolmea oppilasta aiheista kuten opettajan ja oppilaan välinen suhde, ilmapiiri luokan sisällä, ohjelmistovalinta, oppilaiden välinen yhteistyö sekä lukuvuoden eteneminen. Tutkin lisäksi aineistoa aiheen ympäriltä ja pohdin sieltä nousseita ajatuksia.

Työtä kirjoittaessani vahvistin käsitystäni arvoistani sekä pedagogina että muusikkona. Tuntui, että pohtimani näkemykset olivat olleet olemassa ja työn avulla sain koottua ne selkeäksi kokonaisuudeksi. Uskon rehelliseen, luottamukselliseen opettaja-oppilassuhteeseen ja siihen, että yhteistyö muiden muusikoiden kanssa on aina hyvä idea. Opin myös paljon uutta ja minusta tuntuu, että työtä kirjoitettuani osaan olla osana omaa nykyistä selloluokkaani realistisin odotuksin ja ilman suuria paineita sekä edetä omaa tahtiani. Työtä tehdessäni esiin nousi mielenkiintoisia kysymyksiä erityisesti, kun tutkin opettajan roolia sekä oppimisprosessia. Näitä olivat esimerkiksi se, kuinka paljon oppilas on opettajansa tuotos, ja se, kuinka paljon oppimisesta on tiedostamattomaa toimintaa.

Oltuani vaihto-opiskelijana Tanskassa tuntui hyvältä, että opiskelulle ja lukuvuodelle oli olemassa selkeät raamit. Näin oloni oli turvallinen ja tiesin aina, mitä käytännön toiminnan puolesta odottaa. Avoimeksi jäi, kuinka paljon loppujen lopuksi kehityin sellonsoittajana, mikäli kyse on oman soittimen hallitsemisesta, mutta ajatukseni soittoa kohtaan muuttuivat vähemmän kapea-alaisiksi ja kehityin kamari- ja orkesterimuusikkona. Opin reagointikykyä ja mielikuvituksen toimii nyt vapaammin kuin ennen. Tämä on mielestäni nimenomaan muusikkona kehittymistä, joten luultavasti olen parempi sellonsoittajakin tänä päivänä. Aina voi miettiä, olisiko tanskalaisen opettajan luomassa suunnitelmassa voinut olla enemmän vapauksia ja tilaa tehdä asiat kullekin oppijalle sopivimmalla tavalla. Joka tapauksessa tavoite on, että kaikki luokan oppilaat pyrkisivät itselleen parhaaseen tasoon. Tällöin ryhmän paine ja kilpailuhenki voi olla opintoja edistävä tekijä.

Olisi mielenkiintoista tulevaisuudessa kuulla muidenkin opettajien ja näiden oppilaiden ajatuksia aiheesta ja nähdä, kuinka poikkeavia mielipiteitä heräisi tai uusia kysymyksiä syntyisi. Tapausesimerkkini toiminnassa on hirvittävän paljon asioita, jotka toimivat hyvin. Nämä voidaankin yleistää raameiksi sille, mistä toimiva työskentely syntyy. Kun

opetus pitää sisällään ryhmätunnit, kahdenkeskiset soittotunnit, konsertit, teknisen työskentelyn, tutkinnot, hyvät välit opettajan kanssa sekä jatkuvan palautteen saamisen ja oman soiton arvioimisen, ei tulos voi olla huono. Orkesteri- ja kamarimusiikkityöskentely on asia erikseen, mutta se ei saisi jäädä kokonaan taka-alalle omilla soittotunneilla.

Tavoitteenani oli saada ideoita ja näkemyksiä jotta oma soittaja- sekä opettajaidentiteettini kehittyisi, ja koen että näin on tapahtunut. Tavoitteenani oli myös tuoda lukijan tietoisuuteen Tanskan selloluokan toimintatapoja ja opettajan lämmintä tapaa suhtautua luokkaansa. Uskon, että työstäni voivat saada virikkeitä myös muiden instrumenttien soittajat, monet käsittelemistäni teemoista pätevät mihin tahansa muuhunkin soittimeen. Koen, että olen päässyt tavoitteeseeni työni kanssa.

Työn kirjoittaminen oli prosessina suhteellisen vaivaton, sillä aihe oli itselleni läheinen ja koin sen mielenkiintoisena. Ennen haastatteluja työn teemat olivat vielä itselleni hieman epäselvät, mutta haastattelutilanteessa keskustellessani opettajan kanssa nousi esiin selkeitä aihealueita, joihin päätin jakaa työni. Alun perin tarkoitukseni oli tutkia ja vertailla kahden eri selloluokan toimintaa, mutta yksikin tapausesimerkki antoi paljon aihetta pohdintaan ja tarpeeksi materiaalia sille, että työn pystyi tekemään sen pohjalta. Olen tyytyväinen lopputulokseen. Työstä tuli henkilökohtaisempi kuin odotin, mutta se tuntui luonnolliselta tavalta käsitellä aihetta.

Lähteet

Grunwald, D. 1997. Anna persoonallisuutesi puhua – esiintymisen ja esittämisen psykologiaa. Helsinki: Yliopistopaino

Heikinheimo, T. 2009. Intensity of Interaction in Instrumental Music lessons. Helsinki: Studio Musica 40, Sibelius-Akatemia.

Kurkela, K. 1993. Mielen maisemat ja musiikki. Helsinki: Hakapaino Oy

Meller, J. 1988. Arto Noras, sello. Porvoo ja Juva: WSOY

Pleeth, W. 1982. Cello. Great Britain: Macdonald & Co Ltd

Joukamo-Ampuja E., Heiskanen, J., Peltomaa M., Porander, K., Arjas, P. 2007. Saatavuus: <<http://www.siba.fi/harjoittelu>> Helsinki: Sibelius-Akatemia. (19.10.2012)

The Genius of the cello. 2012. BBC. Saatavuus: <http://www.youtube.com/watch?v=Od7IPKN8_aU> (12.6.2012)

Haastattelut

Opettaja, oppilas 1, oppilas 2. Det Kongelige Danske Musikkonservatorium. Haastattelu: 3.4.2012.

